

- Вид-во Українського Католицького ун-ту, 2003. – С. 191–199.
24. Максимюк С. Українські звукозаписи в Америці. Короткограйний період в 70–78 об/хв (1903–1960) / Степан Максимюк // З історії українського звукозапису та дискографії / Степан Максимюк. – Львів ; Вашингтон : Вид-во Українського Католицького ун-ту, 2003. – С. 200–205.
 25. Максимюк С. Список виконавців, які записували український репертуар у Сполучених Штатах Америки від 1912 до 2000 років / Степан Максимюк // З історії українського звукозапису та дискографії / Степан Максимюк. – Львів ; Вашингтон : Вид-во Українського Католицького ун-ту, 2003. – С. 206–215.
 26. Максимюк С. Дискографія творів Дмитра Бортнянського (1902–2002) / Степан Максимюк // З історії українського звукозапису та дискографії / Степан Максимюк. – Львів ; Вашингтон : Вид-во Українського Католицького ун-ту, 2003. – С. 216–230.
 27. Савицький Р. Прелюдія / Р. Савицький // Максимюк С. З історії українського звукозапису та дискографії. – Львів ; Вашингтон : Вид-во Українського Католицького ун-ту, 2003. – С. 9–11.
 28. Скрипка Х. Думовий епос у звукозаписах Володимира Луціва (Великобританія) / Христина Скрипка // Музикознавчі студії Інституту мистецтв Волинського національного університету імені Лесі Українки та Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського : зб. наук. пр. / [редкол. Рожок В. І., Посвалюк В. Т. та ін. ; упоряд. Коменда О. І.]. – Луцьк : Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2010. – Вип. 6 – С. 187–195.
 29. Українські народні думи / [упоряд. С. Грица та ін.]. – К. : ІМФЕ ім. М. Рильського НАН України, 2007. – 824 с.
 30. Царева Е. Стиль музыкальный / Е. Царева // Музыкальная энциклопедия. – М. : Музыка, 1981. – Т. 5. – С. 75.

В статтє рассматривается история звукозаписи эпических жанров бандуристами украинского зарубежья на протяжении XX – начала XXI вв. Анализируются формы (сольная и коллективная), жанры репертуара (думы, исторические песни) и стили исполнительства, отраженные в звукозаписи.

Ключевые слова: бандурное искусство диаспоры, звукозапись, эпические жанры, репертуар, формы и стили исполнительства.

The Ukrainian foreignness bandura-players epic genres audio recording history is investigated in presented article taking to consideration the period XX century – the beginning XXIst century. The forms (solo and collective), repertoire genres (duma-ballads, historical songs) and the performance styles, which are reflected in the audio recording, are analysed.

Key words: bandura art of diaspora, audio recording, epic genres, repertoire, forms and styles of performance.

УДК 534.85; 78.087.68
ББК 85.314

Ганна Карась

ДО ІСТОРІЇ ЗВУКОЗАПИСІВ ХОРІВ ОЛЕКСАНДРА КОШИЦЯ

Стаття подає історію звукозаписів хорів під керіванням видатного українського диригента Олександра Кошиця з 1914 до 1943 рр. в Україні та США. На основі досліджень відомого українського колекціонера Степана Максимюка із США, мемуарної та епістолярної спадщини О.Кошиця реконструюється процес українських звукозаписів. Особлива увага звернена на записи Українського національного хору та зведеного хору О.Кошиця в США.

Ключові слова: звукозапис, хори, диригент, хорові твори, Україна, США.

Степан Максимюк (1927 р. н.) із США як колекціонер і дослідник українського звукозапису належить до унікальних особистостей, подвижницька праця якого ще чекає на глибокі наукові дослідження та загальнодержавне визнання. Серед його наукових розвідок привертають увагу студії про звукозаписи хорів Олександра Кошиця (1875–1944), які торкаються справи запису останніх грамофонних платівок митця, та окремі статті, у яких знаходимо деякі відомості із зазначеної проблеми [5–9]. В одній з них, що була опублікована в журналі “Вісті” в 1966–1967 рр., С.Максимюк привертає увагу до того факту, що “досі ніхто не взяв на себе завдання ретельно дослідити фонозаписну діяльність О.Кошиця”, а такі дослідження “є невід’ємною частиною культурних надбань українського народу” [8].

Відгукуючись на цей заклик, ми намагалися реконструювати процес звукозапису хорів під керуванням одного з найвидатніших українських диригентів першої половини ХХ ст., що складає мету нашої розвідки. *Актуальність проблеми* зумовлена її недослідженістю та потребою донести до сучасників складні умови звукозапису хорової музики як однієї з умов її збереження. Для цього необхідно вирішити такі завдання: на основі аналізу мемуарної та епістолярної спадщини О.Кошиця, довідкової літератури та музикознавчих джерел відтворити непросту історію звукозаписів хорів під його керівництвом; ввести в науковий обіг маловідомі джерельні матеріали.

С.Максимюк указує, що за час своєї музично-мистецької діяльності О.Кошиць записував спів на платівки кілька разів і вперше це сталося 1922 р. Проте в листі до друга Василя Беневського (січень 1914 р. з Києва), який уперше опублікований 1998 р., ми знаходимо такі рядки О.Кошиця: “Колядки мої записані на грамофон Індришеком (в Києве). Скажи в магазині, чтобы выписали от него пластинки и послушаешь” [3, с.24]. Лю Пархоменко встановила, що Індришек Генріх-Ігнатій (1857–1920) був власником студії й заводу “Грамофон” (“Екстрафон”), що випускав грамплатівки в Києві з 1911 до 1919 рр. Запис колядок, співаних мішаним студентським хором Київського університету під керуванням О.Кошиця, з’явився 1914 р. Це – “Нова радість стала”, “Воскликнули янголи”, “Ой дивнее народження”, “А в Куцівці церкву будують”, “Прилетів сокіл” [3, с.164]. У цей час О.Кошиць викладає хоровий спів у новоствореній Київській консерваторії, працює в оперному театрі, тобто закладає основи хорової справи у вищій школі й українській опері, разом з тим керує студентським хором, з яким і записує колядки.

Наступним етапом записів хору О.Кошиця є 1917 рік. С.Максимюк указує на запис фірмою “Сирена” під № 15097 “Заповіту” Т.Шевченка у виконанні Українського хору під диригуванням О.Кошиця [6, с.110], щоправда, ставить знак питання біля прізвища диригента, а також наводить дані про те, що звукозаписний журнал “Грамофонний мир” (Ч. 6–7 за 10 серпня 1917 року, який видавався в Петрограді), містить на четвертій сторінці оголошення акціонерного товариства “Естрафон” про те, що київська звукозаписна фірма випустила платівку ч. 20733, на якій записано “Український Національний Гімн” на слова П.Чубинського, обробка О.Кошиця, у виконанні хору під керівництвом О.Кошиця з акомпанементом оркестру С.Т.Абакумова [9, с.144].

О.Кошиць бере безпосередню участь у створенні Української Республіканської Капели (1919). За дорученням уряду УНР, очолюваного С.Петлюрою, який, до речі, брав уроки хорового диригування у вчителя Н.Городовенка в Полтавській учительській семінарії І.Різенка, з останньою він виїжджає для виконання важливої місії репрезентатора українського хорового мистецтва перед народами Європи. Свою місію О.Кошиць виконує із честю, явивши світові незрівняне мистецтво співу, правдивість образів, неперевершену красу й багатство українських народних пісень. Протягом шестирічного концертування митець мав чотири зміни складів хору. Незважаючи на цю обставину, кожен з них доводив до високого виконавського рівня і в черговий раз вражав публіку й критиків.

У вересні 1922 р. після тріумфальної подорожі країнами Європи Українська Республіканська Капела під назвою Український національний хор виїжджає до США на запрошення імпресаріо Макса Рабінова. Одразу ж з 26 вересня до 6 жовтня капела наспівує “фонографічні рекорди у компанії “Брунсвік”. Хто не робив того з тодішньою технікою запису хору, той не знає, що то за каторга! Доходило до умлівання,” – так писав О.Кошиць у своїх спогадах [2, с.213]. У дослідженні Бібліотеки конгресу США “Етнічна музика на рекордах” [14], яке частково виконано за допомогою С.Максимюка, наведено назви творів цього запису. Це – обробки українських народних пісень М.Лисенка (“Висока гора”), М.Леонтовича (“Щедрик”, “Почаївська Божа Мати”, “Коза”), К.Стеценка (“Ой на річці, на Йордані”), О.Кошиця (“Гей! Наш Борисполь”) та ін. Солоісти – П.Ординський (баритон), Г.Леонів (тенор) і Т.Георгієвська (сопрано).

До речі, 1 листопада того ж року капела була на вечорі в митрополита Андрея Шептицького в Чикаго [2, с.223].

У 1923 р. хор виступає в Мексиці. 6 січня в Мехіко-Сіті на Торео їх виступ слухало 38 000 слухачів! У цей час поряд з українським репертуаром з’являються обробки американських композиторів С.Фостера, Дента й самого О.Кошиця.

Маючи напружені гастролі в лютому 1923 р., О.Кошиць веде переговори з імпресаріо, який не погоджується на сім тижнів перерви для хору, щоб переформувати його, поновити репертуар, а наполягає на записах хору, “бо з них, – як писав О.Кошиць, – йому буде сталий зиск” [2, с.270].

У березні, після восьмитижневих гастролей Мексикою, де хор мав 53 концерти, 23 з яких у Мехіко-Сіті, він повертається до Нью-Йорка й розмова з імпресаріо, який “добивався наспівування рекордів, бо не хотів без того підписувати контракт” [2, с.272], довела Маестро до ліжка. У яких умовах працювали хор і диригент, свідчить такий запис: “О 6-й год. ранку виїхали знову до Нью-Йорка, приїхали о 12 год. і відразу пішли обідати, а потім наспівувати рекорди для грамофона у Брунсвіка. “Палому” й “Пер хуру” співали до пів на п’яту. Співали паршиво і змучились дуже. Які-то будуть рекорди, уявляю собі! Але Рабінов підганяє, і наша робота може пропасти” [2, с.274]. Ці твори під № X 10094/5 та X 10096/7 записані 10 березня 1923 р. [14, с.62].

У червні-грудні 1923 р. хор гастролює в Південній Америці: Аргентині (42 концерти в Буенос-Айресі), Уругваї (на концерті були присутні дипломатичні представники Америки, Англії, Франції, Мексики, Перу й Уругваю), Бразилії. Усього тут хор мав 107 концертів за сезон червень-вересень. Після повернення з гастролей О.Кошиць пише: “А далі – каторжна п’ятимісячна робота, а головне осоружне наспівування на грамофон, до чого хор ще не готовий! Як подумаю, жах бере!” [2, с.297, 301–302]. 2 жовтня 1923 р., подорожуючи знову до Північної Америки на пароплаві “Ван-Дейк”, О.Кошиць розпочинає репетиції “для рекордів”: “Співанки для рекордування йдуть в’яло, всі відмовляються, а це ж один з головних пунктів нашого контракту”, “при такій спеці нічого не можна робити, загальна втома не дає змоги навіть листи писати...” [2, с.314–315]. 26 листопада 1923 р. хор записує дві іспанські пісні (“Per joga” та “Vente Niña”) в опрацюванні О.Кошиця (№ 11981, 11983) [14, с.62].

24 квітня 1924 року в Нью-Йорку під матричним номером 12980/1 хор під керівництвом О.Кошиця записав гімн “Ще не вмерла Україна” у фірмі “Brunswick”. С.Максимюк свідчить, що має копію щоденного реєстру праці фірми, де зазначено, що в цьому записі брало участь 23 хористи [9, с.145]. У цей самий день хор записує “Стоїть явір над водою” (аранжування О.Кошиця, № 12978/9) та “А в того хазяїна” (аранжування К.Стеценка, № 12982/3/4) [14, с.62].

Наступного дня (25 квітня) хор записує ще три платівки: “Кант Ангелю Хранителю” (аранжування О.Кошиця, № X 12993/4/5), “Ой ходить сон” (аранжування В.Барвінського – О.Кошиця, № X 12996/7) і “Колядки” (аранжування М.Лисенка, № X 12998/9) [14, с.63].

За свідченням колекціонера, О.Кошиць записав у цей час у фірмі “Brunswick” сім платівок, хоч якість їх була незадовільною [8, с.11].

5 та 7 травня 1924 р. хор записує ще 12 творів, частково повторюючи вже записані раніше, а також додаючи нові (“Київський напів”, № 13055, “Многая літа” Д.Бортнянського – № 13056, дві пісні в обробці В.Ступницького) [14, с.63].

З 1925 р. О.Кошиць залишається без хору й без контрактів. Біржова криза 30-х рр. вплинула на концертне життя, яке опинилося у великому застої. У листі до В.Беневського від 13 січня 1931 р. О.Кошиць з болем пише, що художні критерії в руках бізнесменів, які мають до музики таке ж відношення, як “я до їх “бізнесу”, “в Америці мистецтво і його успіх побудовані на новинці, а що раз побачено і прослухано, то це вже не для Америки. Для перманентного ж успіху треба попасти в “ідоли” [3, с.156].

Добре розуміючи роль О.Кошиця у справі утвердження українського хорового мистецтва у світі, професор В.Щербаківський у розмові з ним у Празі в 1932 р. наголошував на важливості рекордування творів під його орудою [13, с.50].

У травні 1940 р. завершується консолідація українських організацій в Америці й створюється Український Конгресовий Комітет Америки (УККА). У рамках святкувань із цієї нагоди О.Кошиць готує концерт з двома своїми новоутвореними хорами (чоловічим і мішаним), який відбувся 24 травня в залі готелю “Вашингтон” [8, с.50]. Концерт був унікальним, оскільки вперше було виконано низку українських історичних пісень, які зібрав й опрацював О.Кошиць. Мистець у листі до друга, хорового диригента, музикознавця Павла Маценка з Канади 6 червня 1940 р. пише про задоволення від цього концерту та про справи українського мистецтва: “Всі українські наміри й захват – це солом’яний вогонь, після якого залишається багато попелу і

досить несмачного. Добре було б, коли б хоч на рекорди спромоглися, а той можливо, що цей концерт вистрелено в повітря невідомо для чого” [1, с.37], а в листі від 25 липня того ж року ділиться своїми думками з приводу наміру П.Маценка написати статтю про потребу запису на платівки української пісні. Це свого роду **програмні засади українського звукозапису**: “1) Всі народи мають зарековдане своє тонічне мистецтво, українці – нічого...; 2) Не маємо приличних рекордів ні для продажу, ні для музеїв і збірок “скарбниці людського слова”, ні для репрезентації; 3) Тепер, коли ми втратили політично **все** й коли настали часи нищення всього українського, а небудування й розвою, – ми не маємо жодної змоги ніде, крім Америки, записати (на рекорд) українську пісню, а вона є те **єдине актуальне**, що залишилося нам і для національного виховання нашого молодого покоління і для маніфестиції українського національного духа у світі” [1, с.40]. П.Маценко написав статтю і надсилає її О.Кошицю, який обіцяє посприяти її виходу в газеті “Свобода” [1, с.45].

Тогочасна американо-українська преса цікавилася долею запису цього концерту на грамофонні платівки й пропонує вести кампанію під гаслом “Записати на платівки ці пісні” [8, с.11]. Ініціатором записів стає помічник О.Кошиця на початку 20-х рр. Лев Сорочинський, який пропонує записати 20 пісень електричним способом. За його підрахунками, для здійснення записів необхідно було 3 500 доларів, сто з яких він пожертвував особисто, поклавши початок цій украй важливій справі. Л.Сорочинський пише в органі УНС “Народна Воля” про важливість збереження культурного багатства, яким є творчість О.Кошиця.

У грудні 1941 р. у листі до П.Маценка О.Кошиць знову з гіркотою пише про повільність здійснення задуму: “Вчора бачив декого з нашого сонного комітету рекордування пісні. Пропали всі нагоди, можливості... Отак український Бог їздить на волах возом, коли треба літати блискавицею... Цікаво, знаєте, в ХХ столітті бачити націю, яка всюди спізнюється!” [1, с.66]. Через рік: “Безнадійність та неясність у всіх моїх справах, оте нещасне рекордування української пісні... зробили моє життя за останні місяці нестерпуче тяжким та нудним”, “Наші мільйонові організації багаті, щоб комусь співчувати... А їхні провідники мають глухі вуха, а своє ставлення до культури та культурних робітників доказали своїм відношенням до рекордування пісні та тим, що за двадцять років не тільки не використали мене, але навіть не поцікавились, чи я живий і як живу” [1, с.75, 77].

В одному з останніх листів до П.Маценка О.Кошиць розкриває лабораторію кропіткої підготовчої роботи до записів: “Я три роки працював над репертуаром* і можливими його змінами; переписував його через всі хорові обставини, можливості й неможливості, вираховував на годиннику, знов переписував, замовляв ноти, крім того писав до газет, розмовляв з різними людьми, переборював такі саботажі, про які сказати неможливо, старими ногами й хворим серцем облавив всі сабвейні драбини Нью Йорку, понижувався перед хористами... все для одної ідеї й цілі: дати нашу пісню нашим людям, щоб хоч трохи отямилась від захланности до чого призвело лінивство й добрі заробітки, так що почали забувати, хто вони й що вони мали й мають до цього часу. Разом з тим хотілось хоч як небудь залишити зразок того стилю виконання нашої пісні, який встановив свого часу Лисенко, а (без сорому казка) зберіг я й хоч сяк-так зберегти від псуття нашу пісню, що роблять свої й чужі... тепер співаків знайти трудніше ніж білу ворону і кожне притягання робить неможливим рекордування пісні через брак відповідного матеріалу й фахівців. Так з рекордуванням пісні” [1, с.78].

Пройшло три роки, проте справа рухалася повільно, у касі фонду було замало грошей, щоб її завершити. Мирон Сурмач, який обурювався байдужістю і нерозумінням справи з боку української спільноти, писав: “Три роки писалосся в газетах, говорили по зборах, але справа рекордування все стояла на першій шаблі. Проф. Кошиць свої спомини з славних днів писав, а коли згадав про повільну працю над його рекордами, то за серце хапався. 1943 року пишучи ці рядки видів, що не буде нічого з загальної збірки на рекорди, бо треба 8000, а досі за три роки зібрано тільки 2554 долари і 48 центів. Пішов я до свого знайомого хорвата, що вже вів мале підприємство виробу і продажу хорватських рекордів. Розказав йому історію про Український Хор, про пісні проф. Кошиця та менше-більше який був бізнес з рекордами. Хорват вислухав мене і каже: “Олрайт! Дай мені проф. Кошиця, ми поговоримо”. За три місяці потім, в літі, се-

* Мається на увазі хоровий репертуар для запису на платівках.

ред найбільшої спеки, серед розпечених мурів Нью-Йорку, зареєстровано 27 хорових пісень, на 10 рекордах” [11, с.179–180].

Запис на платівки тривав від 5 до 13 червня 1943 року в Нью-Йорку у фірмі “Sonart” за адресою: 42-га Західна вул., 251 [8, с.19]. С.Максимюк у вказаній статті подає точний опис творів, на основі якого можемо зробити висновок про жанри народних пісень та авторів їх опрацювань (М.Лисенко, О.Кошиць, М.Леонтович, В.Ступницький, К.Стеценко, М.Колесса, М.Гайворонський, С.Людкевич) [8, с.19]. О.Кошиць так характеризує цей своєрідний пісенний соборний літопис: “На рекордах зафіксовано зразки майже всіх родів нашої пісні. Тут є передісторичні поганські щедрівки й колядки, далі ж щедрівки й колядки мішаного погансько-християнського характеру і змісту, а далі суто християнського. Є пісні історичні, героїчні, військові (стрілецькі), сімейні, коліскові, жартівливі, сатиричні, гумористичні та пісні до танцю (коломийки). По характеру вони протяжні й швидкі, сумні й веселі, мрійливі й реалістичні, хатні й вуличні, жіночі й чоловічі, пісні з Великої України, з Галичини та з Буковини” [4, с.30]. Диригент залишився незадоволеним низьким рівнем записів з технічного боку, а С.Максимюк детально аналізує ці огріхи [8, с.16].

На початку 1950-х років фірма “Bard Record Co.” – спадкоємиця старої звукозаписної фірми “Sonart” – випустила на ринок довгограючу платівку тих самих оригінальних записів хору Кошиця з 1943 року.

О.Кошиць після закінчення записів у своєму виступі на радіо сказав: “Справа була цілком заморожена і залишалася чекати тільки її смерті. Мене самого, що весь час боровся за неї, брала вже розпука, кидала надія. Але разом з тим міцніла моя енергія і рішення за всяку ціну спасти від загибелі культурну справу, яку розважно нерозумні люди топили... Треба сказати, що до цього часу в цій ділянці не зроблено майже нічого, а час і страшні події нищать не тільки культурні скарби нашого народу, але поставили під загрозу саме його існування. То ж при цих умовах скромний факт рекордування нашої пісні набирає культурного значення і ваги” [4, с.30].

Диригент з великим ентузіазмом і любов'ю брався до справи запису, а байдужість української спільноти до неї зміцнювала його рішучість урятувати культурну справу від загибелі. Після виходу записів у світ і смерті геніального диригента преса писала: “Осталась однак його пісня, яка постійно пригадує нам його геніальність. Оця зареєстрована пісня – це його останній і неоціненний дар українському народові. Цей дар ми приймаємо з глибокою вдячністю, схиляючи перед його великим духом наші голови. Це дійсно великий скарб генія України” [12, с.39–40].

Один з найближчих друзів митця, П.Маценко, вважав, що записи О.Кошиця – це “приклад і наука для грядущих поколінь, як виконувати українську пісню”. “З того співу промовляє до нас чиста і незіпсована українська натура, що шукає долі, б'ється за неї, подивляє красу Божого світу, вглядає в тайни української душі... Рекорди, наспівані Хором проф. О.Кошиця – це щира наука для всіх про те, як треба співати свої пісні і як їх розуміти. Через те, треба думати, що вони є заповітом великого борця за красу української душі і за право народу до вільного і незалежного існування” [10, с.28–29].

Отже, видатний український хоролий диригент Олександр Кошиць, усвідомлюючи цінність звукозапису як технічної новачки епохи модерну й незважаючи на складні обставини, упродовж активного творчого періоду в Україні та США здійснює ряд записів хорової музики, накреслює програмні засади українського звукозапису, бореться з байдужістю української громади щодо збереження національних культурних надбань. Історія звукозаписів хорів під орудою О.Кошиця є актуальною і повчальною в наш час – час комерціалізації української культури, вихолощення з неї або висунення на маргінеси справжнього високого мистецтва, а непохитність великого митця Олександра Кошиця і невтомного збирача безцінних скарбів українського звукозапису Степана Максимюка гідна наслідування тими, кому не байдуже майбутнє нашої держави, нації і культури. Публікація вибраних статей С.Максимюка з історії українського звукозапису та дискографії, його унікальна колекція звукозаписів, якій так і не знайшлося місця в Україні, актуалізує нові розвідки музикознавців у цій дещо занедбаній ділянці нашої науки.

1. Відгуки минулого. О. Кошиць в листах до П. Маценка / [передм. П. Маценка]. – Вінніпег : Культура й Освіта, 1954. – 80 с.
2. Кошиць О. З піснею через світ. (Подорож Української Республіканської Капели) / Олександр Кошиць ; [упоряд., літ. обр., заг. ред. М. Головащенко]. – К. : Рада, 1998. – 326 с. : іл.
3. Кошиць О. Листи до друга (1904–1931) / Олександр Кошиць ; [упоряд., коментарі, вст. стаття і покажчик імен Л. О. Пархоменко]. – К. : Рада, 1998. – 190 с.
4. Кошиць О. Українська народна пісня на рекордах / Олександр Кошиць // Ювілейний Календар-Альманах книгарні “Сурма” на 1945 рік. – Нью-Йорк (США). – С. 30–32.
5. Максимюк С. Грамофонні платівки хору Кошиця – це не заслуга УКК! / Степан Максимюк // З історії українського звукозапису та дискографії / С. Максимюк. – Львів ; Вашингтон : Вид-во Українського Католицького університету, 2003. – С. 64–66.
6. Максимюк С. Дискографія Шевченкіяни / Степан Максимюк // Там само. – С. 102–117.
7. Максимюк С. З історії українського звукозапису та дискографії / Степан Максимюк // Там само. – 287 с.
8. Максимюк С. Сумна справа запису останніх грамофонних платівок О. Кошиця / Степан Максимюк // Там само. – С. 49–63.
9. Максимюк С. “Ще не вмерла Україна” у звукозаписах. (До 135-ліття написання гімну) / Степан Максимюк // Там само. – С. 140–150.
10. Маценко П. Заповіт / Павло Маценко // Ювілейний Календар-Альманах книгарні “Сурма” на 1945 рік. – Нью-Йорк (США). – С. 27–29.
11. Сурмач М. “Грамофон” – в Америці і серед українців / Мирон Сурмач // Календар “Провидіння” за 1947 рік. – С. 179–180.
12. Чар української пісні // Ювілейний Календар-Альманах книгарні “Сурма” на 1945 рік. – С. 39–40.
13. Щербаківський В. Олександр Антонович Кошиць / Вадим Щербаківський. – Лондон : Накладом Української видавничої спілки, 1955. – 53 с. – (Відбитка з журналу “Визвольний шлях”).
14. Spottswood Richard K. Ethnic Music on Records. A Discography of Commercial Ethnic Recordings Produced in United States 1894 to 1942 / Richard K. Spottswood. – Los Angeles : Folklore and Mythology Center University of California, 1983. – 110 p.

Стаття представляє непросту історію звукозапису хорів под управлінням видаючогося українського дирижера Олександра Кошиця з 1914 по 1943 роки в Україні та США. На основі досліджень відомого українського колекціонера Степана Максимюка з США, мемуарного та епістолярного насліддя О. Кошиця реконструюється процес українських звукозаписів. Особливе уваження приділено записам Українського національного хору та об'єднаного хору О. Кошиця в США.

Ключевые слова: звукозапис, хоры, дирижеры, хоровые произведения, Украина, США.

The article presents nonsimple history of sound recordings choirs directed by notable Ukrainian conductor Oleksandr Koshyts between 1914 and 1943 in Ukraine and USA. On the basis of investigations well-known collector of Ukrainian recordings by Stefan Maksymjuk in USA, memoirs and epistolary heritage by Oleksandr Koshyts, make reconstruction process of Ukrainian sound recordings. Especially to pay attention to sound recordings Ukrainian National Chorus and united chorus by Oleksandr Koshyts in USA.

Key words: sound recordings, choirs, conductor, choral compositions, Ukraine, USA.

УДК 78.071.1:78.087.68

ББК 85.314.1

Наталія Толошняк, Ігор Дем'янець

ХОРОВА ТВОРЧИСТЬ АНДРІЯ ГНАТИШИНА У ЗВУКОЗАПИСАХ: ІСТОРІЯ ТА СУЧАСНІСТЬ

У статті висвітлюється питання дискографії та фонографії композиторського доробку А. Гнатишина в історичній ретроспективі, визначається місце хорової творчості митця в сучасному виконавському мистецтві.

Ключові слова: А. Гнатишин, літургійні твори, хорові обробки, аудіозаписи, дискографія.

Андрій Гнатишин (1906–1995) постає в історії української музичної культури ХХ ст. як універсальна особистість, що проявляла свій талант у різних мистецьких царинах. Він належить до плеяди видатних українських діячів науки та мистецтва, які силою обставин опинилися поза